

MIHAI
VASILIU

Repertoriul permanent

Potrivit unei vechi și bune tradiții, evenimentul central al vieții teatrului îl constituie, îndeobște — atât pentru publicul spectator cât și pentru slujitorii scenei, incluzându-i aici și pe autorii dramaticei și pe critici — *premiera*. Aceasta polarizează pe bună dreptate interesul tuturor prin capacitatea ei de a răspunde setei, niciodată potolite, a omului, de cunoaștere, de noutate, de autodepășire; *premiera* reprezintă în acest sens elementul dinamic, factorul motor al vieții teatrale și, ca atare, lipsa ei de pe scenă ar fi de neînchipuit. Dar *premiera* este, prin definiție, un fenomen trecător: evenimentul o dată consumat — în afară de cazurile de excepție ale căderilor flagrante — spectacolul-*premiera* ajunge un spectacol curent al stagiunii respective, iar stagiunea sau stagiunile următoare îl înregistrează de regulă în rubrica repertorială a *reluărilor*: prin aceasta, spectacolul intră, pentru mai multă ori mai puțină vreme, în ceea ce s-ar putea numi zestrea productivă a teatrului.

Așa stînd lucrurile, preocuparea acută — și firească — pentru *premiera*, se cere dublată în mod necesar cu o preocupare perseverentă, susținută pentru fondul de spectacole care se constituie treptat, la nivelul fiecărui teatru și al tuturor împreună, tocmai prin acumularea premierelor devenite *reluări*. Căci, dacă *premiera* reprezintă elementul de *noutate* obligatoriu în activitatea oricărui teatru, repertoriul de *reluări* asigură *continuitatea*; și în ultimă analiză, *permanența* acestei activități

tăți; relația dintre cele două ipostaze ale spectacolului fiind una de intercondiționare, modul în care se realizează echilibrul celor doi termeni nu poate rămîne o preocupare periferică a teatrului, nu se poate cantona într-o atitudine indiferentă sau rutinieră. Toate acestea sînt, desigur, foarte clare și, n-am fi pus în discuție problema enunțată dacă teatrul românesc, funcția lui social-educativă, n-ar trebui să răspundă, într-un viitor apropiat, în lumina Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism, exigențelor unei etape noi de evoluție, calitativ superioară.

Într-adevăr, privind lucrurile prin prisma prezenței pe scenele noastre a spectacolului în *premiera*, constatăm că dramaturgia originală românească s-a dezvoltat în ultimii ani considerabil din punct de vedere cantitativ și a înregistrat o seamă de succese promițătoare pentru continuarea unei evoluții angajate în marile probleme ale contemporaneității noastre socialiste; constatăm, de asemenea, că mișcarea noastră teatrală și-a dovedit în ultimele stagiuni adevărată adieziune din ce în ce mai evidentă la imperativul promovării dramaturgiei naționale, că ea abordează cu îndrăzneală valorificarea literaturii dramatice străine, și demonstrează în același timp o maturitate artistică mai echilibrată distribuită pe întreg teritoriul țării. Dacă privim însă lucrurile sub raportul ansamblului repertoriului al teatrelor și în deosebi într-o vi-

zine de perspectivă a acestui ansamblu, atunci apar necesare câteva considerații. Ele nu-și propun, firește, să epuizeze problema, ci să ofere, poate, unele puncte de reper pentru o discuție mai largă.

În primul rînd, o analiză cantitativă a situației reluărilor în ultimele stagioni relevă creșteri substanțiale în aproape toate compartimentele repertoriului : numărul total al pieselor înscrise la capitolul reluări a crescut de la 223 în stagiunea 1971—1972 la 319 în stagiunea care începe, realizîndu-se un spor general de 43%/o ; cu același procent mare s-au îmbogățit reluările din dramaturgia națională (de la 105 la 150 de titluri), îndeosebi pe seama piesei românești contemporane (de la 67 la 104 titluri) ; o creștere masivă se observă, de asemenea, în zona dramaturgiei universale contemporane, unde numărul pieselor s-a dublat (39 în stagiunea 1971—1972 ; 80 în cea actuală). Raportînd aceste cifre la numărul colectivelor noastre teatrale rezultă că, dacă în medie în repertoriul unui teatru figurau în reluare, în 1971—1972, 5,5 titluri, în prezent, numărul lor se ridică la 8, depășind cu aproximativ 2 titluri media numărului de premiere la un teatru. Această situație de ansamblu reflectă strădanii conjugate ale tuturor factorilor care compun viața noastră teatrală de a îmbogăți mereu fondul pieselor aflate în circulație ; ea constituie, fără îndoială, reversul pozitiv al creșterii constante a numărului de premiere.

Considerînd bună sau chiar foarte bună o asemenea configurație cantitativă a reluărilor ca atare, în măsura în care ea relevă o circulație mai mare și mai variată a dramaturgiei pe întreg teritoriul țării — trebuie să observăm însă, mai ales dacă aplicăm considerațiile noastre la cazurile particulare ale teatrelor, că sîntem încă destul de departe (cu unele excepții, desigur) de momentul transformării repertoriului de reluări în sine într-un repertoriu permanent. Căci acumularea mecanică a reprezentațiilor date din cînd în cînd în reluare cu orice piesă (chiar dacă premiera ei a fost la vremea respectivă justificată din toate punctele de vedere) nu semnifică automat existența unui repertoriu permanent, acesta presupune atît o selecție subiectivă a fiecărui teatru — izvoită deopotrivă din valorile estetice și din exigențele educative și politico-ideologice ale pieselor, cît și o selecție obiectivă — a timpului, care confirmă sau infirmă valorile respective.

În același timp, repertoriul permanent solicită organizarea unui echilibru corespunzător între principalele compartimente ale dramaturgiei — națională și universală, clasică și contemporană — precum și între speciile dramatice. Or, dacă analizăm situația actuală a reluărilor la nivelul teatrelor, putem constata cu ușurință că — din felurite motive (comentarea lor depășește cadrul acestor rînduri), teatrele păstrează adesea în repertoriu fie piese pe care le reiau foarte rar, și care

zuine dispar astfel, de fapt, din atenția publicului, fie, dimpotrivă, spectacole „de serie“ (nu ne referim, desigur, la cele de autentică valoare), care, chiar dacă păstrează o vreme adeziunea publicului, nu-și justifică totdeauna deplin, prin valorile lor, calitatea de a face parte dintr-un adevărat repertoriu permanent (cîtăm, printre altele, Teatrul „Nottara“, Teatrul de Comedie, Teatrul Național din Cluj-Napoca) ; unele teatre mențin în repertoriu foarte multe piese, ducîndu-te la gîndul că prezența unora din ele este formală (de exemplu, Teatrul Național din Iași, Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca) ; altele, prea puține (Teatrul Național din Craiova, teatrele din Botoșani, Petroșani, Piatra Neamț, Turda, Sfîntu-Gheorghe etc.) ; sînt și cazuri — mai rare — cînd apar în listele de reluări titluri pe care, în mod evident, teatrul respectiv nu le mai poate juca (Teatrul Național din Timișoara), după cum apar și situații în care se încearcă teoretizarea restrîngerii numărului de premiere pe seama succesului persistent al unor spectacole, neglijîndu-se, iarăși, echilibrul la care ne referăm (Teatrul de Comedie).

Mentînerea calității spectacolelor

Chiar dacă uneori există împrejurări obiective care explică — cel puțin parțial — anomalii citate cu titlu exemplificator, asemenea situații demonstrează cu evidentă că încă lipsește o concepție clară, bine chibzuită, vizînd transformarea repertoriului de reluări într-unul permanent. Firește, nimeni nu se așteaptă ca un asemenea salt să se producă de pe o zi pe alta, dar cursul străduințelor rămîne deocamdată lent, prea lent ; faptul poate fi observat și în cazul teatrelor naționale — desigur, în mod diferențiat, întrucît cele din București și îndeosebi Iași manifestă o preocupare ceva mai atentă în această privință — instituții care sînt obligate prin statutul lor să realizeze programe repertoriale permanente. Reluările nu pot constitui, așa dar, un repertoriu permanent decît în măsura în care ele devin active în toate sensurile, predominînd, bineînțeles, aspectul eficienței sociale și estetic-educative.

În al doilea rînd, existența unui repertoriu permanent presupune menținerea calității spectacolelor (exemplele care pot ilustra neglijarea acestei obligații sînt încă, din păcate, prea cunoscute ca să mai fie necesară citarea lor), condiție inseparabilă de exigențele menționate mai înainte. Fără îndoială, menținerea calității tuturor spectacolelor apte să

constituie un repertoriu permanent prezintă variate dificultăți — între care, îndeosebi în cazul teatrelor din țară, insuficienta stabilitate a cadrelor artistice. Dificultățile, de orice natură ar fi ele, nu sînt însă insurmontabile, dacă există convingerea colectivă a necesității de a le învinge și dacă este aplicată cu fermitate, la toate nivelele, o concepție realmente clară în privința repertoriului permanent. (Oare acum cîțiva ani nu părea „insurmontabilă” deprinderea unor teatre cu ideea necesității de a juca în fiecare stagiune cel puțin o piesă contemporană românească ? și cîte mai sînt azi teatrele care nu propun, *ele, cîte două* premiere originale ? Să fie mai greu de învins reticența față de menținerea mereu proaspătă a celor mai bune spectacole, printr-un control mai exigent, prin repetiții și periodice înlocuiri de interpreți, de exemplu ?)

Perspectiva

În al treilea rînd, ideea de repertoriu permanent nu poate fi închipuită fără aceea de *perspectivă* a existenței teatrului în genere : un repertoriu permanent devine funcțional numai dacă se încadrează într-o viziune complexă, de ansamblu, asupra activității teatrului, în direcția lucrului cu autorii drama-

tici pentru realizarea sau desăvîrșirea unor piese anume, cît mai potrivite profilului instituției respective, în direcția elaborării și aplicării consecvente a unui plan de valorificare a dramaturgiei clasice românești și universale, de prospectare a pieselor străine contemporane, în direcția intensificării și diversificării relațiilor cu publicul. Or, fără a ignora sau nega lucrurile bune înfăptuite în acest sens, în diferite proporții, în teatre, trebuie să recunoaștem că, în genere, secretiariatele literare lucrează la repertoriul original mai puțin din inițiativă proprie, preferînd ofertele apropiate de perfectare, că doar patru sau cinci teatre (nici unul din București) au elaborat pînă în prezent (cu multe imperfecțiuni) planul de valorificare a dramaturgiei clasice pentru următoarele cîteva stagioni, că se lucrează cu nejustificată timiditate, în celelalte direcții amintite.

Însemnînd deci un echilibru stabil între noutate și permanență, între diferitele compartimentări ale dramaturgiei, însemnînd menținerea calității spectacolelor și atragerea constantă a publicului prin cele mai variate mijloace, însemnînd valorificarea maximă a potențialului artistic și dezvoltarea lui armonioasă în perspectivă — repertoriul permanent se constituie ca una din laturile de primă importanță pentru progresul teatrului românesc. Realizarea lui — oricîte eforturi ar cere aceasta — devine din ce în ce mai evident o condiție necesară pentru amplificarea elicienței social-educative a scenei noastre naționale, pentru angajarea ei tot mai profundă în înfăptuirea marelui Program al partidului care va asigura înaintarea României spre comunism.